

EVANGELIZACIJA POKRIZMANIKA

Tomislav Ivančić

U crkvi raste svijest da je evangelizacija odraslih vjernika prvi i neodgodivi zadatak suvremene Crkve. Kateheza i vjerski odgoj djece doživljava potpuni neuspjeh tamo gdje su roditelji kršteni a nepokršćanjeni. Pokoncilski govor o angažiranim laicima u Crkvi postaje prazan i promašen, ako odraslima nije dana teorijska i duhovna mogućnost da se založe u Crkvi. Svijet također ne može biti posvećen, ako se odrasli laici ne posvećuju, rastući u spoznajama i mudrosti Duha. Vjerničko mnoštvo bez kateheze odraslih i laičke duhovnosti postaje sklerotična masa koja nema samoinicijative, a ni volje, da bude živi organizam.

Preorijentacija Crkve s naglašenog dječjeg i staračkog pastorala na naglašeni pastoral odraslih, zrelih, životno založenih vjernika, traži i nove pastoralne strukture, no još više novi pastoralni i crkveni mentalitet.

U ovom napisu analizirat ćemo stanje pokrizmanika u Crkvi i mogućnosti kvalitetno nove njihove evangelizacije.

1. BITNI POJMOVI

Pokrizmanike uzimamo u širem značenju riječi. Ponajprije mislimo tu na adolescente, djevojke i mladiće u vrtlogu razvojne etape života. U općoj Crkvi, pa i u nas, krizma se od-

godila do svršetka osmogodišnje škole, a to znači da je primaju kandidati u dobi između 13. i 15. godine života. Pokrizmanici su, dakle, mladi u „ludim“ godinama, u dobi intenzivnog razvoja i temeljnih životnih prekretnica, kako se to općenito uzima.

Pa ipak, govoreći o pokrizmanicima ne mislimo ovdje samo na to usko razdoblje puberteta, nego to razdoblje želimo proširiti i na daljnje godine života, sve do zaposlenja ili stupanja u brak. Ovo je razdoblje karakteristično po tome što mladi čovjek iz razdoblja u kojem se u vjeri oslanjao na odrasle, stupa u razdoblje osobne, individualne odgovornosti za svoju vjeru, ali još nije materijalno i duhovno samostalan, jer je u razdoblju školovanja, razdoblju primanja i razdoblju materijalne ovisnosti. On aktivno gradi sebe ali još ne život i društvo oko sebe.

Razni su nazivi za to razdoblje u crkvenim dokumentima: pokrizmanici, postkrizmanici, pokrizmeni katekumenat i tome slično. To su polaznici srednjoškolskog i studentskog vjeronauka ili jednostavno vjeronauka mladih.

Svjesni smo da u tom razdoblju ima strahovito različitih slojeva mentaliteta, shvaćanja i vladanja. To ne smeta da u čitavom tom razdoblju pronađemo zajedničku crtu i da na njoj pokušamo graditi nov način pastorala, kateheze i duhovnosti.

Pod pastoralom mislimo ovdje na sakramentalnu katehezu i život po sakramentima. Pod katehezom mislimo na sadržaj vjeronaučnih predavanja. Pod duhovnošću mislimo na nove molitvene oblike i nov život po molitvi.

Pokrizmeno razdoblje traži nov pastoral, nove kateheze i nov molitveni život. Sve troje zajedno. A to znači i nove animatore pasterala, kateheza i molitve. Crkva stoji na pragu novih potreba za preorijentacijom školovanja svojih službenika i odgojem novog mentaliteta.

Evangelizacija je ponajprije sveobuhvatno djelovanje Crkve s ciljem da učini ljude čitavoga svijeta Kristovim učenicima. U drugom smislu to je misijski rad Crkve u nekršćanskim zemljama. Treći smisao evangelizacije jest rad Crkve na tome da svi kršteni članovi Crkve postanu sposobni svjedočiti svoju vjeru i osvjedočeno je živjeti. Evangelizaciju ovdje uzimamo u ovom trećem smislu. Suvremeni papinski dokumenti osobito naglašavaju evangelizaciju Crkve, a to znači evangelizaciju u ovom posljednjem smislu. S jedne strane Crkva se gotovo posvuda našla u dijaspori između nametnutog ili spontanog ateizma, a s druge strane problem selilaštva otuđuje vjernike od njihove izvorne crkvene zajednice. Sve to stvara klimu hlađenja vjere i stvaranja mnoštva koje je, premda kršteno, pretvoreno u katekumene (usp. Ivan Pavao II, CT, br. 44). Odatle potreba da se njih evangelizira na način katekumenata. No, ne samo oni, nego i mladi na prijelazu iz djetinjstva u odraslu dob života zapravo su katekumeni. Oni su se dosad oslanjali na vjeru odraslih, roditelja i crkvene zajednice, a sada im je potrebna osobna vjera u kojoj su sposobni uvjerljivo dati odgovor sebi i svakome o stvarnosti te vjere. Da bi vjera dobila u njima zreli i odgovorni oslonac potrebno je upravo ono što katekumenat daje.

U evangelizaciji su tri glavna elementa: svjedočenje, kateheza i molitva. Svjedočenje poziva na novi put, na višu i dublju razinu vjere, kateheza poučava koji je put do toga, a molitva vodi na tu razinu (usp. Pavao VI, EN, br. 26, 41, 42, 75).

Budući da je riječ o temeljnom opredjeljenju vjernika u odrasloj dobi, pastoral se i katehizacija pokrizmanika naziva pokrizmanski

katekumenat. To je izraženo riječima: evangelizacija pokrizmanika.

2. SADAŠNJA SITUACIJA POKRIZMANIKA

Ne samo kod nas, nego u čitavoj se Crkvi čuje isto jadikovanje pastoralnih djelatnika: za veliku većinu vjeroučenika krizma je zadnji cilj vjeronauka. Nakon toga većinom slijedi napuštanje pohađanja crkve i sakramenata. U Crkvi u Evropi šezdesetih godina ovoga stoljeća proširilo se uvjerenje da se ne može ništa učiniti kako bi se prevladala ta nelogičnost. Nelogično je, naime, i razočaravajuće da vjeroučenici, nakon sedam ili osam godina pohađanja vjeronauka i nakon uvoda u sakramente inicijacije, dakle nakon kompletne, sveobuhvatne (za tu dob) kateheze i sakramentalizacije, nakon napora koje Crkva najviše baš njima posvećuje (i moglo bi se čak reći da je to jedini veliki pastoralni trud koji odnosi i najviše vremena pastoralnom kleru), odjednom napuštaju Crkvu. Čini se da je sav trud pao u vodu. Ili je on pružan na krivom mjestu i u krivo vrijeme? Izgleda, dakle, da glavni posao Crkve pokazuje najveći neuspjeh. Očito, nešto je krivo u tom poslu. Pogotovo i stoga što ankete i prouke pokazuju da se ti vjeroučenici niti kasnije ne vraćaju vjerskoj praksi, osim u minimalnim postocima.

To stanje ujedno pokazuje da je prošlo vrijeme u kojem se Crkva vitalno povećavala biološki, kad je mogla računati da će djeca krštenih roditelja također biti vjernici. Očito, odrasla se djeca danas ne oslanjaju više na vjeru roditelja, nego na svoja vlastita uvjerenja. A njihova osobna uvjerenja, drugdje dobivena, jača su od uvjerenja prihvaćenih od roditelja. I najčešće su protivna vjerskoj praksi.

Neki pastoralni djelatnici pokušavaju naći ispriku u tome da je društvo u kojem djeluju natopljeno potrošačkim mentalitetom, sekularizacijom, koja snažno oblikuje mlade umove i da je prejak ateizacija raznih vrsta i tipova. No, to je, čini se, prebrz pokušaj bijega od odgovornosti. Takvi izgovori blokiraju potrebna traženja, jer Božja riječ i sila Duha Božjega sigurno su jači od svakog ljudskog otpora ili otpora Zloga. Neuspjesi pokazuju da treba tražiti, da

Bog i preko neuspjeha upozorava na nova rješenja koje daje Crkvi. On, naime, nikada ne napušta Crkvu i ne ostavlja je bez svoje pomoći. Drugi žele objasniti razloge neuspjeha dokrizmene katehizacije nemiroj i perturbacijama mladih u doba adolescencije. No, prva Crkva pokazuje da nema dobi koja bi bila nepovoljna za vjeru u Isusa Krista. Vjera, naime, nije nešto samo izvana nametnuto, nije samo plod ljudskih napora i psiholoških uvjerenja, nego milost, dar, nutarnji život koji je jači od svake vrsti smrti u čovjeku. Vjera nije isto što i katehizacija. Ako kateheza zahtijeva određenu dob da bi se razumjela, vjera je prisutna i shvatljiva svakoj dobi, kao i sam život. Pitanja koja treba postaviti katehezi nisu s područja informacija, sadržaja predavanja i metoda toga podavanja sadržaja, nego pitanje samoga života. Jesu li dokrizmeni katehizanti samo učili ili i rasli u dobi i vjeri, u životu vremenitom i vječnom? To je veliko otvoreno polje istraživanja.

Jedan od rezultata tih istraživanja na našem tlu je i katekizam za krizmanike „Snagom Duha”, a donekle i prijevodi dvaju katekizama za odrasle: „Novi katekizam” i „Kristova nauka”, te također monografski katekizmi Glasa Koncila. Slijedeći korak je bio i odgađanje krizme do pred kraj osmogodišnje škole. Mnogi su pionirski vjeroučitelji pokušali pripremati krizmanike zajedno s odraslima ili uz zdušnu pomoć roditelja. Drugi su se „oboružavali” raznim metodama dinamike skupine. Drugi su se opet dali na meditacijske metode. Neki na liturgijsko i karitativno organiziranje. Neki su pokušali kroz molitvenu skupinu pripremiti vjeroučenike za krizmu. Nema sumnje, svi su ti napori pokazali neke rezultate i dobre plodove. No, činjenica je da zadovoljavajuća rješenja još nisu na vidiku. To samo znači da treba i dalje tražiti.

U svijetu također postoje razni pokušaji, manje ili više uspješni. Razne skupine, bazične zajednice i slične inicijative žele između ostaloga zahvatiti i to kako učiniti da onaj koji je uveden u vjeru i stvarno zrelo vjeruje, te da svjedoči tu vjeru riječima i djelima. Dokumenti Crkve, naime, kažu da je znak zrelosti vjere baš svjedočenje. Onaj koji je stvarno evangeliziran počinje sam evangelizirati. „To je provjera

istinitosti, kamen kušnje u evangelizaciji, nemoguće je i zamisliti da je netko Riječ prihvatio i predao se Kraljevstvu a da sam sa svoje strane ne počne svjedočiti i naviještati” (Pavao VI, EN, br. 24). U Italiji su pokušali u nekim župama najprije krizmanike, a onda i pokriza-nike, voditi u skupinama k zrelosti vjere. Spre-tan animator skupine, kateheta ili katehist (laik), najprije su tražili koji problemi zaokupljaju članove skupine. Onda su preko svagdanje problematike doveli ljude do susreta s Kristom i do njegovih rješenja životnih i svagdanjih problema. Tako su u župi nastale skupine koje su bile različite i rasle svake prema svojoj „karizmi”, ali su surađivale i jedna drugu su obogaćivale. U svim zemljama su nastajale nove inicijative. Odrasli tih inicijativa su molitvene skupine, zatim bazične skupine, osobito u Latinskoj Americi, onda razni susreti bračnih parova ili mladih u Belgiji i Francuskoj. Plod tog traženja je i Mali tečaj (Cursillo) koji želi dovesti do žive vjere. Isto tako i neokatekumenat koji je iz Španjolske stigao i do nas. Fokolarini su također znak te potrebe da kršćani budu ne samo kršteni i pokršćanjeni. U sveopćoj Crkvi je već počela djelovati inicijativa za preorijentiranjem župskoga pastorala. Župe bi trebale biti mjesto okupljanja raznih skupina, od karizmatičkih (duhovnih) do bazičnih (aktivističkih). To zahtijeva novo doškolovavanje pastoralnih djelatnika, župnika, kapelana i kateheta. Oni bi bili koordinatori i promicatelji raznih skupina u kojima bi se okupljali svi članovi župe već prema vlastitoj „karizmi” i sposobnosti. Tako bi se došlo do toga da bi svi župljani postali živi članovi župe. Pokret „Za bolji svijet” (Per un mondo migliore) već je načinio plan takvoga pastorala i plan nove župe. Mnoštvo biskupija i župa u Njemačkoj, Italiji i u Americi rade prema tom planu i programu (usp. N. de Martini, Nova župa – zajednica prijatelja, Zagreb 1982).

Sigurno je da se i pod našim podnebljem, u našoj domaćoj Crkvi mora pronaći model novoga pastorala i prema njemu „doškolovavati” potrebne djelatnike na terenu. Trebalo bi svakako angažirati teologe da teoretski razrade kako je Prva Crkva pristupila evangelizaciji i kako bi se to trebalo odvijati danas. Istodobno

bi trebalo skupiti sve inicijative koje već postoje na našem području i od njih stvoriti najprikladniji model za evangelizaciju na našem području. Prilog traženju toga modela na temelju teoretskih spoznanja i iskustava iz pastoralnoga rada želi biti ovaj napis.

3. KAKO DO EVANGELIZACIJE POKRIZMANIKA?

Ovo pitanje ima dva dijela: teoretski i praktični. Jedno je teoretski pokazati nužnost određenog katehetskog modela, a drugo je pokazati njegovu praktičnu provedbu. Ovdje ćemo se više zadržati na teoretskoj analizi, a kraće na praktičnoj provedbi.

Pokrizmanici su osobe u fazi razvitka prema odgovornoj osobnosti. Oni prelaze iz dječje dobi u dob odrasle osobe. To je prijelaz od zbrinutosti do zbrinjavanja, od pasivnog u aktivno oblikovanje života. Dijete nije odgovorno za životne potrebe, njemu se sve daje, ono se ne mora brinuti, ono pasivno prima sva životna obrazloženja, ono se potpuno oslanja na druge. U doba adolescencije čovjek zaokreće svoj život. Neki se razlozi prihvaćaju samo toliko koliko ih sam čovjek razumije i koliko ga uvjeravaju. On se okreće od autoriteta drugih i okreće autoritetu svojega razuma i svojeg iskustva. Njega nedovoljno uvjeravaju iskustva drugih, nego ono što je sam iskusio. Zato se smije obrazloženju autoriteta, zahtijeva da se njega uzima ozbiljno a ne autoritet, ide katkada i u avanturističke situacije da pokaže svoju samostalnost i da svrati pozornost na sebe kao samostalnu osobu. U toj dobi čovjek traži svoj identitet. Zato hoće otkriti razloge svojeg opstojanja, traži društvo u kojem će naći sebe, ali i gdje će naći svoj oslonac. Bježi od roditelja i traži uzore drugdje. Dječja vjera mu je djetinjasta i na nju se ne može osloniti. On je religiozan i traži Boga više nego ikada, ali je ljubomoran na svoje traženje i ne dopušta da mu itko što sugerira ili da mu se postavlja kao autoritet.

To je, dakle, razdoblje istupanja iz ovisnosti i ulaženja u samostalnost. Doba napuštanja pasivnog primanja i prijelaza u aktivno primanje i traženje. To se ne događa samo u fizičkom i umnom, nego i u emotivnom, voljnom i svjes-

nom području osobe. Čitava osoba se preorijentira. To je poput drugog rođenja čovjeka. Ako je prije izišao iz majčine utrobe u svijet obitelji, sada iz obitelji stupa u vlastiti svijet, pun nesigurnosti, nezaštićenosti i odgovornosti. On za to traži ono što će ga osposobiti da se suoči s nesigurnošću, nezaštićenošću, odgovornošću, i problemima i da samostalno preuzme odgovornost za sebe i svijet u kojem živi. To je, dakle, kidanje, lom staroga i izgradnja novoga.

Mladi čovjek stupa u to „novo“ i stječe iskustva. On se ne zadovoljava tumačenjem svijeta, nego hoće da to i iskusiti. Zato se mnogi bave hobijem, sportom, drugi traže iskustva prijateljstva, ljubavi, nježnosti, treći vole neki osobit posao. Oni žele stupiti u svijet o kojem im se govorilo. Putovanja ih impresioniraju. Učenje ih ne zanima toliko koliko aktivno bavljenje nečim. Uče samo ako to dolazi iz nutarnje potrebe. Ili, učiti će zato da ih okolina prihvati kao osobe sposobne i odgovorne.

Taj lom sa starim i traženje novoga događa se i na području vjere. Oni sada odbacuju Boga kakav im je naviješten u doba djetinjstva i traže Boga kojega sami spoznaju, susreću i koji je „njihov“ Bog. Ne odbacuju Boga naprosto, nego određenog Boga, dobivenog od drugih. Odbacuju i religiozna istraživanja drugih. Oni moraju naći svoj način izražavanja vjere. Inače se ne osjećaju sigurnima. Kao i u drugim područjima, oni ovdje žele dotaknuti svoju vjeru, ući u njezin vlastiti izraz, na svoj način vjerovati i time dokazati svoj identitet. Zato će u tom razdoblju malo tražiti teološka tumačenja i „suha“ slavlja, a više razmišljanja o temeljima sebe i vjere u Boga, te iskustva s Bogom. Vjera ih privlači ukoliko je njihova, osobna, njihov odnos s Bogom, bez posrednika. Sva tumačenja drugih su im strana, neuvjerljiva, nisu izrasla u njima.

Iz toga slijedi da kateheza koja se želi nastaviti na dosadašnju pretkrizmenu katehezu mora doživjeti neuspjeh. Ne radi se, naime, o kontinuitetu, nego o lomu i nečem sasvim novom. Ako su u dosadašnjim katehezama skupljali saznanja, sada im to ne treba, jer su tuda i ne odgovaraju njihovom novom „radanju“ i njihovim traženjima. Kao i u drugim po-

drućjima života, oni i u vjeri moraju naći svoje mjesto, svoju odgovornost i priključak na kojem će samostalno to moći živjeti, svjedočiti i prenijeti. Oni se moraju uvjeriti u istinitost (ili varku) u dosadašnjoj vjeri. Koja im, prema tome, kateheza sada treba?

Svakako ona, u kojoj bez autoriteta, obrazloženo i razumno mogu uočiti temelje života, svijeta, Boga, svoje vjere i samih sebe. A to znači da oni trebaju kateheze koje će im dati temeljne obrise svijeta za kojeg postaju odgovorni. Konkretno rečeno, treba im najprije kateheza u kojoj će jasno vidjeti bezgraničnost i ograničenost svijeta i sebe. Oni žele vidjeti dokle se može i odakle se dalje ne može. Žele napipati zidove svoje egzistencije. Žele saznati odakle svijet, što je prije rođenja, što iza smrti. Žele zatim sagledati koje sve mogućnosti i nemoći susreću u tom hodu između rođenja i smrti. Potrebno je stoga obraditi grijeh u egzistencijalnim i biblijskim dimenzijama. Grijeh im treba pokazati tako da to izlazi iz njihova iskustva ropstva, patnje, nemoći u osobnim i svjetskim razmjerima, iskustva prisutnosti nekog uosobljenog zla, te čovjekova bijega, oholosti, nepovjerenja, dvoličnosti. Zatim bi im trebalo pokazati dimenzije novoga svijeta u Isusu iz Nazareta. No, zato trebaju najprije argumente za Isusovu povijesnost i argumente za njegovo božanstvo. Treba im pokazati stvarne, egzistencijalne perspektive i konkretne mogućnosti novih međuljudskih odnosa po vjeri u Isusa. Pogotovo to treba pokazati u mogućnosti koju donosi Isusov Duh, kojega je Isus od Oca izlio na Crkvu. Ali opet konkretno. Pokrizmanika ne zanima „suha” teorija i tumačenje, nego samo ona teorija koja vodi k svome ostvarenju, koja vodi k iskustvu. Jednako bi tako trebalo pokazati Crkvu u njezinu konkretnom bogatstvu milosti. Zatim je nužno sakrament krštenja pokazati u novoim duhu i dovesti pokrizmanike do toga da sada svjesno i odgovorno prihvate taj sakrament. Napokon, treba pokazati put do bogatstva koje donosi Isus Krist: to su obraćenje i molitva. To bi bile samo nabrojene bitne, temeljne kateheze koje treba pokrizmanik koji traži sebe i Boga. Ne treba spominjati da dokazi o Božjoj opstojanosti igraju važnu ulogu u početku ovoga niza ka-

teheza. Važno je naglasiti da jezik ovih kateheza treba biti sadašnji, ovovjek, izrastao iz iskustva ovoga mjesta i prostora. Ukoliko je jezik crkven, teološki, klerički, neće prenijeti poruku. Važno je stoga da taj jezik izraste iz svakodnevnog govora ljudi, iz tiska, televizije.

Pastoral pak sakramenata mora početi od valjanosti prema plodonosnosti. Vječita nevidljivost milosti, vječiti govor o nečemu što se ne događa, što se ne vidi, što ne mijenja vjernika, to ubija samu vjeru u sakramente. Ako je dosadašnja kateheza naglašavala validitet, valjanost sakramenata i govorila o njihovom teološkom i milosnom bogatstvu, sad je čas da se govori i ide u susret njihovoj plodnosti. Pokrizmanik treba opipljivu snagu sakramenata da bi se mogao bez straha odgovorno uputiti u život. Ovdje, dakle, nije važno „što” u sakramentima, nego „kako”. Ljude, naime, vjera privlači tamo gdje im daje iskustvo Boga. Nije riječ o tome da dožive ozdravljenje i neku sličnu materijalno-duhovnu korist, nego da steknu iskustvo stvarne Božje blizine, da ne moraju stalno razumski domišljati da Bog postoji, nego da njihovo srce „osjeća” tu blizinu, da doživljavaju da je Bog kao Spasitelj nastanjen u njima, da se osjete oslonjeni na Boga prisutnog, a ne na Boga zamišljenog. Uostalom, za tom prisutnošću ljudi i hrle. Lurd, Fatima i razna druga hodočasnička mjesta ne okupljaju ljude prvenstveno radi nekih osobitih „milosti”, nego radi živog osjećaja Božje prisutnosti. U takvim svetištima kao da je Bog bliži, osjeća se, naime, sluti, pipa, doživljava, da je tu. To ljude privlači. Drugi su razlozi manje važni. Ljudi odlaze tamo gdje god doznaju da je Bog blizu. Zato mnogi dolaze k svetim ljudima i uvijek ih pronalaze. Jer najveće čovjekovo zadovoljstvo, najveća radost na zemlji jest biti blizu Boga. No, ne zamišljenog Boga, nego stvarnog. Ne onoga u kojeg vjeruje razumski, nego onoga kojeg osjeća intuitivno, srcem, duhom, dušom. To privlači. Gdje god ima netko tko tako doživljava i razgovara s Bogom srca, a ne uma, taj privlači ljude, oko njega se ljudi okupljaju. To znači da je čovjekova najveća religiozna potreba baš Božja blizina, Božja nastanjenost u čovjekovu duhu, doživljaj Božje blizine. Kao što dijete treba opipljiv doživljaj roditeljske blizine da bi

bilo bez straha, zaštićeno i slobodno, pa zato traži nježnost, milovanje, riječi povjerenja i ljubavi, tako i čovjek, kao Božje dijete, ima potrebu za Božjim milovanjem, Božjim dokazima blizine. Kad to izostane, tada ljudi traže nadomjestke u magiji, spiritizmu, drogi, alkoholu i sl.

Da bi se doživjela djelotvornost sakramenata, potrebno ih je obnavljati, a to znači svjesno prihvaćati, moliti da se milost sakramenta ostvari u srcu. Obraćanje živom Bogu objavljenom u Isusu Kristu i odvratanje od grijeha preduvjet je za takvu obnovu. Drugi preduvjet je vjera u obećanja milosti sakramenata. Bog uvijek ispunja svoja obećanja. Da bi se moglo vjerovati, potrebno je moliti. Zato: tako i toliko se vjeruje, kako i koliko se moli. Bitno je stoga u toj obnovi i djelotvornosti sakramenata učiti moliti. A moliti se uči moleći.

Molitva je bitni sadržaj duhovnosti. Ili – duhovnost čovjekova je njegova molitva. Duhovnost, naime, jest plod Duha Svetoga u čovjeku. To je čovjekova uzdignutost Božjem Duhu, njegov život, vitalnost, sloboda. Duh Božji, jer je dar Božji, dolazi čovjeku po molitvi. Bez molitve su uzaludne kateheze i govori. Bez nje nema ni obnove djelotvornosti sakramenata. Zapravo, u pokrizmenom razdoblju dva su stupa evangelizacije: temeljna kateheza, naprijed opisana, i molitva. Kateheza bez molitve je mrtva. Pokrizmanici će je poslušati i otići bez povratka. Ona sama, ma kako dobro predana, pripremljena i izrečena – mrtvo je slovo. Tek molitva pokaže istinitost kateheze. No, molitva bez kateheze je duh bez tijela. Molitva nema što oživjeti, ona ne zna u kojem smjeru treba ići. Kao što je u automobilu potrebno i mjenjač ubaciti u brzinu i pritisnuti „gas“, tako i ovdje. Kateheza je mjenjač. „Gas“ je molitva. Pritisnuti „gas“ bez ubacivanja u brzinu, ne vrijedi. Ako se, naime, čovjek ne obrati, ne može mu njegova molitva pomoći. A obraćenje se događa po katehezi. No, ubacivati u brzinu bez dodavanja „gasa“ također nikamo ne vodi. Dakle, kateheza (obraćenje) i molitva (vjera) idu nužno i neodvojivo skupa.

Zaključimo. Pokrizmanska evangelizacija zahtijeva tri bitna elementa: temeljnu katehezu, molitvu i svjedočenje. Treba, dakle, sastaviti ili pronaći temeljne kateheze o Bogu, o čovje-

ku, o Isusu Kristu, o Duhu Svetom, o Crkvi i sakramentima, a onda i o obraćenju i molitvi. Iza toga treba povesti pokrizmanike putem obraćenja i tada ih učiti moliti. Tako će oni steći iskustvo Božje blizine i tako će im milost sakramenta krštenja, krizme i euharistije postati djelotvorna u svagdašnjici. To se iskustvo Božje blizine uvijek neizostavno dobiva, ako smo poučeni i ako se tada temeljito, čitavim srcem, obratimo Isusu Kristu i njemu okrenuti molimo da nam daruje milost svoje opipljive prisutnosti. To je temeljno iskustvo kršćanina i iz njega slijedi nov život. Nakon tog iskustva pokrizmanik ima snažnu želju da ide dalje prema zrelosti vjere. Iza toga iskustva, naime, on osjeća potrebu za dubljom i višom vjerom, on osjeća Crkvu kao mjesto razvitka svoje osobnosti i mjesto novoga života za svijet. To je kao početni start za trku u vjeri. Bez tog iskustva nećemo pokrenuti nikakav rast vjere. Oni će ostati stranci Crkvi i Crkva njima.

Metoda ili model koji dovodi do tog iskustva, do te temeljne staze kršćanske vjere, zove se katekumenat. To je prastari crkveni model koji se posvuda sve više primjenjuje za novo vrijeme. On je opisan u uvodu obrednika „Inicijacija“ ili „Red pristupa odraslih u kršćanstvo“ (Zagreb, 1974). Čitav obrednik daje način, te čitanja, molitve i sam obred katekumenata. Potrebu toga katekumenata opisuje i pobudnica pape Ivana Pavla II. „Catechesi tradendae“ (1979). Opis pak kateheza i svih elemenata evangelizacije i katekumenata dan je opširno i stručno u apostolskom nagovoru Pavla VI. „Evangelii nuntiandi“ (KS, Dokumenti br. 50, Zagreb 1976).

Katekumenat je „rođen“ odmah u prvim vijekovima Crkve. To je pastoralna institucija čija je zadaća da pripravi novoobraćenike na krštenje i da ih uvede u kršćanski život, strogo strukturiranim poučavanjem – katehezama – i ujedno praksom, moralnom i vjerskom. Katekumenat najpomnije opisuje „Apostolska predaja“ koju je između 215. i 217. napisao Hipolit. Ćiril Jeruzalemski u „Katehezama“ daje svjedočanstvo o katekumenatu, isto tako i sveti Ivan Zlatousti u svojim „Katehezama“, te sveti Augustin u djelu „De catechizandis rudibus“.

Sve do 313. godine trajanje katekumenata bilo je tri godine. Katekumene je poučavao „doctor”, koji je najčešće bio laik. Prezbiteri i biskupi su vodili drugi, molitveni dio katekumenata. Katekumenat je završavao ispitom, ne toliko o znanju, koliko o znakovima koji pokazuju nutarnje raspoloženje obraćenja i molitve. Kad je pogansko Rimsko Carstvo službeno postalo kršćansko, ublažio se katekumenat i nešto kasnije trajao je samo za vrijeme korizme. Koncem 5. st. je posve nestao. Ondašnji svijet bio je već pokršten i mnogi su se krštenici već nalazili u katekumenskom ambijentu. Kasnije će u povijesti Crkve biti još masovnih pokrštavanja, ali Crkva nikada više nije uspjela naći onu plodnost evangelizacije kakvu su davali vjekovi u kojima se provodio katekumenat.

U naše vrijeme, kad kršćani žive u dijaspori s ateistima, katekumenat se čini najprikladnijim modelom i pastoralnim sredstvom evangelizacije ne samo nekrštenih, nego i krštenih ljudi. Zato se na razne načine oživljuje ta ustanova u svim dijelovima Crkve i svijeta. I posvuda dobiva najbolje ocjene. Kod nas se to pokušava provesti nešto kroz Mali tečaj, nešto također i kroz neokatekumenat, a dosta striktno kroz seminare za evangelizaciju Crkve. Već postojeći oblici mogu poslužiti našoj Crkvi da iz ovih iskustava i načina stvori najprikladniji model za naše prilike i naše podneblje.

4. LIK ANIMATORA POKRIZMANIKA

Pavao VI, i s njime biskupi na Sinodi 1974, naglašavaju da su tri temeljna sredstva evangelizacije: svjedočenje, kateheza i molitva (usp. EN, br. 2). Prvo sredstvo evangelizacije je svjedočanstvo izvornog kršćanskog života (usp. EN 41, zatim 21 i 26). „Suvremeni čovjek radije sluša svjedoke negoli učitelje – ili ako sluša učitelje sluša ih zato što su svjedoci” (EN 41). Evangelizacija uopće nije moguća, ako vjeroučitelj ili katehist nije sposoban svjedočiti. A svjedočiti može onaj koji ima iskustvo. Svjedok može biti samo onaj koji je na „licu mjesta događaja”, koji se stvarno susreo sa živim Bogom, koji je sam „prošao” katekumenat. Iskustvo, i dosljedno tome svjedočenje, osnovni je uvjet evangelizacije pokrizmanika. Gdje god animator

inicijative i iskustva

pokrizmanika može svjedočiti, tamo se mladi okupljaju i slušaju i tamo dolaze do istog iskustva, koje onda prenose drugima. Drugim riječima, tu zajednica postaje spasiteljska i spasonosna, spašava svoje članove i izarava spas onima „vani”. To iskustvo je zato osnovni zahtjev za svakoga katehetu. Svjedočiti se ne može ono što se naučilo, nego samo ono što se iskusilo. Prva zadaća evangelizacije pokrizmanika jest osposobiti animatore, dovesti ih, preko postojećih pastoralnih struktura na terenu, do iskustva. Na neki način do toga iskustva se može doći i „privatno”, u osami. Temelj je odlučnost da se povjeruje živom Isusu Kristu tu prisutnome i da se moli za to iskustvo. Ali, obratit se čitavim srcem i moliti s povjerenjem da će Gospodin dati jer je to obećao. To, dakle, traži preorijentaciju pastoralnih djelatnika s rada „izvana” na rad „prema unutra”. Nije tu riječ o isključivostima nego o naglascima. Jedno treba činiti, a drugo ne propustiti. Ovaj povijesni trenutak Crkve zahtijeva molitvu kao prvi, a organizacijski pastoralni rad kao drugotni posao.

Vjeroučitelj ili animator evangelizacije treba zatim potražiti temeljne kateheze i njih izreći usporedbama iz sadašnjeg ambijenta i mentaliteta. Traži se, dakle, približavanje laicima, „silazak” u bazu Crkve, tamo gdje se vjera živi, tamo treba nastajati živi propovjednički jezik.

Animator će morati naučiti i razne oblike molitve. Sam će iskušati meditaciju, spontanu molitvu, molitvu hvale, ustrajnu molitvu, molitvu koja „otvara vrata neba”. Nije tu riječ toliko o oblicima, nego o srcu koje se predaje Bogu. Iskusni animator će dobro znati koji će oblik u koji trenutak pomoći vjeroučenicima u hodu k susretu s Bogom ili k rušenju „zidova” između njih i živoga Boga.

Animator će morati dobro proučiti faze katekumenata, on će morati biti sposoban po znakovima prepoznavati na kojem je stupnju vjere pojedinac u hodu do zrele vjere. Od njega se, dakle, traži barem minimum poznavanja psihologije i osobito psihologije vjere. Isto tako je potrebno poznavanje duhovne teologije, barem u temeljnim crtama. On će na taj način prepoznavati u Novom zavjetu razne faze hoda svojih vjeroučenika. Sve se to, međutim, može

u osnovi steći vođenjem katekumenskog hoda u vjeri ili pak prilikom vlastitoga puta do iskustva i hoda kroz osobno molitveno iskustvo. Postoje članci, pa i knjige na hrvatskom jeziku, koji omogućuju brzo snalaženje na tom području. Pa i kateheze, barem skicirane postoje kod nas, napisane u obliku članaka ili kao ciklostilirani materijali u Katehetskom centru u Zagrebu. Ostaje, dakle, kao najvažniji i najobuhvatniji dio posla, dovesti same animatore pokrizmanika do iskustva. No, uz malo dobre organizacije i taj se zadatak može u našim uvjetima brzo i uspješno riješiti. Takvih, naime, animatora već ima mnogo u svim krajevima naše Crkve.

5. ZAKLJUČAK

Evangelizacija odraslih unutar Crkve je primarni zadatak Crkve. Pokrizmanici su osobita skupina vjernika, više rastućih nego odraslih. Njima zato treba posvetiti evangelizacijski oblik koji ih vjerom osposobljava za odgovorni život u svijetu. Oni trebaju ne samo umne informacije i razumska uvjerenja, nego iskustva Božje brige za njih, da bi u ozračju Božje prisutnosti gradili svijet pomirenja, razumijevanja i pravde. Zato se za njih traži evangelizacija koja dovodi do iskustva Boga i time pokrizmanike do is-

kusnih vjernika i iskusnih ljudi općenito. Iz ovih analiza proizlazi da bi najbolji model evangelizacije pokrizmanika danas bio praktičanski katekumenat. Za pokrizmanike, već zbog njihove životne prekretnice koja se događa u doba adolescencije, nužne su kateheze o temeljima čovjeka i vjere u Isusa Krista, a to katekumenske kateheze upravo daju. Pokrizmanici, osim toga, „hitno” trebaju snagu za život i svijet u kojem i za koji postaju odgovorni. To im daje iskustvo Boga dobiveno molitvom u Duhu Svetom. Pokrizmanici postaju sposobni drugima svjedočiti svoju vjeru i druge privesti k vjeri baš prvenstveno i neizostavno svojim iskustvom Boga. A to dobivaju u katekumenatu. Tako oživljena vjera pokrizmanika oživljuje i primanje sakramenata i ujedno osposobljuje pokrizmanika da bude aktivan, apostolski član župne zajednice. Takav se katekumenat u svijetu sve jedinstvenije provodi. Možda je u njemu rješenje evangelizacije pokrizmanika i pod našim crkvenim podnebljem.

Ostaje svakako prvi pastoralni zadatak osposobiti animatore, a to znači sve pastoralne djelatnike na župama, za takav nov način evangelizacije. I – imati hrabrosti za nove korake i nove inicijative.
